

Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Ikääntyneiden perhehoidon
toimintaohje

päijät sote

Sisällys

1 Johdanto	4
1.1 Perhehoidon palvelulupaus	4
1.2 Perhehoidon keskeiset käsitteet.....	4
2 Perhehoito	7
2.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite	7
2.2 Perhehoidon järjestäminen	7
3 Perhehoitajan ja perhekodin/perhehoitajan kodin hyväksyminen.....	8
3.1 Perhehoitaja	8
3.2 Perhekoti/perhehoitajan koti	9
3.3 Perhekodissa/ perhehoitajan kodissa hoidettavien määrä	10
4 Toimeksiantosopimus.....	11
4.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus.....	12
4.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen	12
5 Perhehoitajan eläketurva	13
6 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset.....	13
7 Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat	14
7.1 Perhehoidossa olevan henkilön asema ja oikeudet	14
7.2 Hoito- ja palvelusuunnitelma / asiakassuunnitelma	15
7.3.Lääkehoito perhehoidossa	15
7.4 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhekodissa/perhehoitajan kodissa	15
8 Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet.....	17
8.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys	17
8.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus	17
8.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus.....	18
9 Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet.....	19
10 Perhehoidon valvonta	19
11 Perhehoidon myöntäminen ikääntyneiden palveluissa.....	21
12 Perhekodissa hoidettavien määrä.....	23
13 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset	24
13.1 Hoitopalkkio	24
13.2 Kulukorvaus.....	24
13.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut	25
13.4 Käynnistämiskorvaus	26
13.5 Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset hoidon keskeytymisen ajalta.....	27

13.5.1	Perhehoitajan sairastuessa	27
13.5.2	Keskeytyks perhehoitajasta riippumattomasta syystä.....	27
13.5.3	Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä	28
14	Perhehoitajan oikeus vapaaseen	30
14.1	Maksut perhehoitajan vapaan ajalta	31
15	Perhehoitajan tuki	32
15.1	Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus	32
15.2	Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki	33
16	Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat	34
16.1	Hoito- ja palvelusuunnitelma/asiakassuunnitelma	34
16.2	Perhehoidon asiakasmaksut	35
16.3	Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat.....	35
17	Vakuutukset	36
18	Perhehoidon säädöstausta	37

1 Johdanto

Tässä toimintaohjeessa kuvataan, kuinka Päijät-Hämeen hyvinvointialueella toteutetaan ikääntyneiden, vammaispalveluiden ja lastensuojelun asiakkaiden toimeksiantosopimussuhteista perhehoitoa. Perhehoidon toimintaohje ohjaa perhehoitoa järjestävää hyvinvointialuetta, perhehoidossa olevaa henkilöä ja perhehoitajaa. Toimintaohje turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan sekä kaikkien osapuolien oikeudet ja velvollisuudet.

Toimintaohjeessa kuvataan perhehoidon keskeiset käsitteet, perhehoidon toteuttaminen, perhehoidon palkkiot, asiakasmaksut, perhehoitajan asema, tuen muodot sekä niiden toteuttaminen. Toimintaohjeen 10 ensimmäistä lukua on tehty yhdessä ikäihmisten, vammaisten ja lastensuojelun perhehoidon kanssa. Näissä luvuissa kuvataan toimialojen kaikille yhteisiä perhehoidon käytäntöjä. Toimintaohjeen loppuosa on toimialakohtainen ja siinä kuvataan tarkemmin, esimerkiksi toimialakohtaiset palkkiot ja perhehoitajien tukemisen käytännöt.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue hyväksyy toimintaohjeen hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisessa toimielimessä. Toimintaohjetta päivitetään perhehoidon vastaavien toimesta vuosittain huomioiden muun muassa indeksikorotukset perhehoidon palkkioihin, kulukorvauksiin ja asiakasmaksuihin.

1.1 Perhehoidon palvelulupaus

Perhehoito voi olla joko lyhyt- tai pitkäaikaista perustuen yksilölliseen hoito- ja palvelusuunnitelmaan/asiakassuunnitelmaan. Perhehoitoa voidaan toteuttaa myös osavuorokautisena, joko päivä- tai yöaikaisena. Perhehoito tapahtuu perhehoitajan tai asiakkaan yksityiskodissa.

Toimintaohje ja säännöllinen palautteiden kerääminen sekä yhteistyö perhehoidosta vastaavien ja perhehoitajan, asiakkaiden ja heidän omaisten sekä muiden perhehoidon yhteistyötahojen välillä turvaa asiakaslähtöisen perhehoidon laadun edellytykset ja perustan.

1.2 Perhehoidon keskeiset käsitteet

Perhehoito on sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan on huolehdittava sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaan. Perhehoidon tavoite ja toteutustavat on määritelty perhehoitolaissa. Perhehoito on hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona.

Perhehoitaja on henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa ja on suorittanut hyväksytysti tehtävän edellyttämän ennakkovalmennuksen. Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhteessa Päijät-Hämeen hyvinvointialueeseen eikä ole yksityinen palveluntuottaja.

Perhekoti/perhehoitajan koti on yksityiskoti, joka on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan, rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva. Sopivuutta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota perhekodin/perhehoitajan kodin ihmissuhteisiin ja perhehoitajan mahdollisuuksiin ottaa huomioon ja vastata henkilön tarpeisiin sekä siihen, hyväksyvätkö muut perhekodin/perhehoitajan kodin jäsenet perhehoitoon sijoitettavan henkilön.

Pitkäaikainen perhehoito tarkoittaa sitä, että henkilölle on myönnetty perhehoito tai hänet on sijoitettu perhehoitoon toistaiseksi ja hän muuttaa perhekotiin/perhehoitajan kotiin asumaan.

Lyhytaikainen perhehoito voi tarkoittaa ikäihmisten ja vammaisten kohdalla joko säännöllistä jaksohoitoa tai yksittäistä, määräaikaista hoitjaksoa esim. toipilasaikana sairaalahoidon jälkeen ennen kotiutumista omaan kotiin. Lyhytaikainen perhehoito sopii myös ikäihmisten tai vammaisten omaishoitajan vapaapäivien sijaishoidoksi. Lastensuojelun lyhytaikainen perhehoito pitää sisällään ympärivuorokautisen päivystysperhetoiminnan ja suunnitelmalliset avohuollon sijoitukset perheisiin.

Osavuorokautinen perhehoito on suunnattu ikäänntyneiden ja vammaispalveluiden asiakkaille ja se voi olla joko päivä- tai yöhoitoa. Osavuorokautinen perhehoito voi olla kertaluonteista tai säännöllisesti toistuvaa ja myös sen avulla voidaan mahdollistaa omaishoitajien lakisääteisiä vapaapäiviä. Lastensuojelun perhehoidossa perhehoitajan lakisääteisen vapaan ajan sijoitettuja lapsia hoitaa tilapäishoitaja, jota kutsutaan lomaperheeksi. Lomaperhe voi hoitaa perhehoitajalle sijoitettuja lapsia joko perhehoitajan tai lomaperheen kotona.

Perhehoito hoidettavan kotona määritellään kestopensa perusteella lyhytaikaiseksi tai osavuorokautiseksi perhehoidoksi. Kotona tapahtuvaa perhehoitoa voidaan järjestää mm. ikäihmisten ja vammaisten omaishoitajan tai perhehoitajan vapaan järjestämiseksi silloin, kun hoidettavan ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä sijaishoidon ajaksi pois omasta kodistaan. Lastensuojelun perhehoidossa ei ole tarjolla osavuorokautista perhehoitoa hoidettavan kotona.

Toimeksiantosopimus on perhehoitajan ja sijoittavan kunnan/hyvinvointialueen välinen sopimus, jossa tulee sopia perhehoidon palkkiosta, kulukorvauksesta, käynnistämiskorvauksesta, asiakkaan käyttövaroista, perhehoidon kestosta, perhehoitajan vapaasta, perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastuksesta, perhehoitajan valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta, toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta sekä kunnan ja perhehoitajan välisestä yhteistyöstä.

Sijoittavan hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu lainmukaisesti ja hoidettava saa sijoituksen aikana tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet. Perhekodin/perhehoitajan kodin tulee olla sijoitettavan henkilön edun mukainen ja sopiva asumisyhteisö hänelle sekä perhekodin/perhehoitajan kodin muille asukkaille. Perhehoitajan tukeminen on myös hyvinvointialueen velvollisuus.

Hyvinvointialueen tehtävänä on järjestää ne palvelut ja tukitoimet, mitkä perhehoitoon sijoitettu henkilö tarvitsee.

Perhehoitajan sijaistaminen on lyhytaikaista perhehoitoa, jossa kiertävä ikäihmisten ja vammaisten perhehoitaja (sijaishoitaja) menee perhehoitajan kotiin hänen vapaapäiviensä ajaksi ja vastaa hoidettavien hoivasta ja huolenpidosta. Lastensuojelussa perhehoitajaa sijaistaa lomaperhe joko perhehoitajan kotona tai lomaperheen omassa kodissa.

Perhehoidon ja omaishoidon ero on siinä, että omaishoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Perhehoidolla tarkoitetaan henkilön hoidon tai muun osa- tai ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä perhehoitajan yksityiskodissa tai hoidettavan kotona ennakkovalmennuksen suorittaneen perhehoitajan toimesta.

2 Perhehoito

2.1 Perhehoidon tarkoitus ja tavoite

Perhehoito on inhimillisen, kotoisan ja turvallisen arjen mahdollistava hoivan ja huolenpidon sekä tuen ja ohjauksen muoto. Sen perustana ovat yhteisöllisyys ja perheen arkeen osallistuminen perhehoidossa olevan henkilön tarpeet huomioiden.

Perhehoidossa kunnioitetaan henkilön itsemääräämisoikeutta, otetaan huomioon yksilölliset tarpeet ja toiveet sekä turvallisuus. Perhehoidon vahvuuksia ovat jatkuvuus, koti asumisen ja hoivan ympäristönä sekä pysyvät ihmissuhteet. Perheen arkeen osallistuminen ja perhehoitajan läsnäolo tukevat henkilön kasvua ja kehitystä, toimintakykyä ja kuntoutumista sekä ylläpitävät hyvää elämänlaatua. Perhehoidossa asuvalla on tasavertainen asema suhteessa muihin perheessä asuviin henkilöihin.

Perhehoito on sopiva hoivan ja huolenpidon sekä tuen ja ohjauksen muoto, esimerkiksi silloin, kun perhehoidolla pystytään vastaamaan asiakkaan tarpeisiin ja hoidettava sopeutuu asumaan perheessä. Perhehoito on lastensuojelulain mukainen ensisijainen sijoitusmuoto suhteessa laitoshoitoon. Ikääntyneillä ja vammaisilla se on yksi vaihtoehto palvelutarjonnassa. Perhehoidon myöntämisessä lähtökohtina ovat henkilön ja hänen perheensä elämäntilanne sekä tuen, ohjauksen, hoivan ja huolenpidon tarve. Perhehoitoon sijoittamisessa otetaan huomioon perhehoitoon sijoitettavan henkilön toiveet, hänen läheistensä mielipide sekä perhehoitajan arvio omista valmiuksistaan suhteessa henkilön tarpeisiin.

2.2 Perhehoidon järjestäminen

Hyvinvointialue vastaa perhehoidon järjestämisestä. Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa hyvinvointialue hyväksyy perhehoitajan ja perhekodin/perhehoitajan kodin soveltuvuuden perhehoitotehtävään ja valvoo perhehoitoa. Hyvinvointialue tekee hallinnollisen päätöksen perhehoidosta. Perhehoitaja ja hyvinvointialue solmivat keskenään toimeksiantosopimuksen, jossa sovitaan muun muassa hoitopalkkioista, kulukorvauksista sekä perhehoitajan muusta tuesta. Perhehoidon vastaavien työntekijöiden ja perhehoitajan välinen yhteydenpito on molemminpuoliseen luottamukseen perustuvan yhteistyön lähtökohta. Perhehoito perustuu aina asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kuulemiseen ja yhteistyössä laadittuun asiakassuunnitelmaan /hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

3 Perhehoitajan ja perhekodin/perhehoitajan kodin hyväksyminen

3.1 Perhehoitaja

Perhehoitajalla tarkoitetaan henkilöä, joka hyvinvointialueen kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella antaa perhehoitoa omassa yksityiskodissa tai hoidettavan kotona. Perhehoitaja ei ole työsuhteessa hyvinvointialueeseen eikä ole yksityinen palveluntuottaja. Perhehoitajuudesta kiinnostuneelle henkilölle on annettava riittävästi tietoa ja tukea ennen perhehoitajaksi ryhtymistä. Perhehoitajuus on koko perheen asia ja se vaatii kaikkien perheenjäsenten hyväksymisen ja sitoutumisen tehtävään. Hyvinvointialue hyväksyy henkilön soveltuvuuden perhehoitajaksi. Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden perhehoitajien valmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton valmennusohjelmaa. Lastensuojelun perhehoitajien valmennuksessa käytetään Pesäpuu ry:n PRIDE-valmennusta. Lastensuojelun lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajat käyvät PRIDE-valmennuksen lisäksi lyhytaikaisena perhehoitajana toimimiseen valmentavan täydennyskoulutuksen.

Perhehoitajan ennakovalmennuksen tavoitteena on:

- taata jokaiselle asiakkaalle tasavertainen mahdollisuus päästä hyvin perhehoitajuuteen perehtyneeseen ja sitoutuneeseen perheeseen
- antaa perhehoitajuutta harkitseville mahdollisuus saada ennalta riittävästi tietoa tehtävästä, jotta he voivat tehdä tietoon perustuvan päätöksen perhehoitajaksi ryhtymisestä
- taata perhehoidossa oleville henkilöille hyvä hoiva ja huolenpito niin, että perhehoitajalla on riittävästi tietoja ja taitoja vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja tehdä yhteistyötä asiakasta koskevissa asioissa perhehoidossa olevan henkilön läheisten, hyvinvointialueen ja muiden tahojen kanssa.

Perhehoitajalta edellytettävät valmiudet:

- pitää huolta perhehoidossa olevan henkilön hyvinvoinnista (hoiva, huolenpito ja kasvatusta)
- auttaa ja tukea perhehoidossa olevan henkilön omien voimavarojensa hyödyntämisessä ja toimintakyvyn ylläpitämisessä.
- mahdollistaa ja tukea perhehoidossa olevan henkilön ja hänen läheistensä yhteydenpitoa
- tehdä yhteistyötä perhehoidossa olevan henkilön asioissa
- sitoutua perhehoitajan tehtävään.

Ehdottomat esteet perhehoitajaksi ryhtymiselle:

- perheessä käytetään fyysisiä rajoitusmenetelmiä, jotka eivät ole asukkaan edun mukaisia
- rikosrekisterimerkintä liittyen lapsiin kohdistuviin tai pahoinpitelyrikoksiin
- aktiivinen/pitkäaikainen lastensuojelun asiakkuus perheessä
- fyysinen pitkäaikaissairaus, jonka ennustetaan aiheuttavan toimintakyvyn laskua
- päihde- tai mielenterveysongelma perheessä
- taloudelliset vaikeudet perheessä
- joku perheenjäsenistä vastustaa perhehoitoperheeksi ryhtymistä
- perheen elämään ja arkeen erittäin voimakkaasti vaikuttava elämäntavot
- hylkäävä arvio ennakoivasta.

Perhehoitajan täytettyä 68 vuotta, perhehoidon jatkamisen edellytyksiä arvioidaan vuosittain. Ikääntyneiden palveluissa perhehoitajan täytettyä 72 vuotta, toimeksiantosopimukset päättyvät kalenterivuoden lopussa.

3.2 Perhekoti/perhehoitajan koti

Perhekoti/perhehoitajan koti on Päijät-Hämeen hyvinvointialueen hyväksymä yksityiskoti, jossa annetaan perhehoitoa. Perheen jäsenten tulee hyväksyä ja olla yksimielisiä perhehoitotoiminnasta. Sopivuutta arvioitaessa huomioidaan myös perheen ihmissuhteet ja kodin ilmapiiri.

Perhekodissa/perhehoitajan kodissa tulee mahdollisimman hyvin huomioida esteettömyys ja turvallisuus. Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevalle tulee pääsääntöisesti olla oma huone, tai mahdollisuus yksityisyyteen tulee turvata muulla tavoin.

Kodin hyväksymisessä perhekodiksi/perhehoitajan kodiksi arvioidaan seuraavia asioita:

Perhekodin/perhehoitajan kodin tulee olla:

- rakenteeltaan, tiloiltaan ja varustetasoltaan siellä annettavalle perhehoidolle sopiva, tarkoituksenmukainen ja kodikas
- ilmapiiriltään myönteinen
- sijainniltaan toimiva perhehoidossa olevien henkilöiden tarvitsemien muiden palvelujen ja läheisten yhteydenpidon kannalta
- turvallinen:

- perhekodin/perhehoitajan kodin ympäristö on perhehoidossa olevalle henkilölle sopiva, perhekotiin/perhehoitajan kotiin on mahdollisuus tarvittaessa järjestää apuvälineitä, esteetön ympäristö tai erityisvarustus
- perhekodin/perhehoitajan kodin turvallisuutta koskevissa asioissa toimitaan paikallisen pelastusviranomaisen ohjeen mukaisesti huomioiden, että perhekoti/perhehoitajan koti on yksityiskoti.

Perhehoitoon tulevalla henkilöllä tulee olla:

- mahdollisuus sekä yhteisöllisyyteen että yksityisyyteen
- halutessaan mahdollisuus osallistua oman huoneensa kalustamiseen ja sisustamiseen sekä mahdollisuus käyttää kodin yhteisiä tiloja
- tasa-arvoinen asema muiden perhekodin/perhehoitajan kodin jäsenten kanssa.

Perhekodit/perhehoitajan koti kuuluvat paloturvallisuuden osalta omavalvonnan piiriin ja rakennuksen omistajan ja haltijan on itse huolehdittava tilojensa turvallisuudesta.

Perhekodin/perhehoitajan kodin turvallisuuden ja paloturvallisuuden varmistamisessa voidaan tehdä yhteistyötä pelastusviranomaisten kanssa jo kotia hyväksyttäessä perhekodiksi/perhehoitohoitajan kodiksi. Pelastuslaissa (2011) ja Sisäasiainministeriön asetuksessa palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta (2009) säädetään muun muassa palovaroittimien määrästä ja sijoittamisesta, alkusammutuskaluston sijoittamisesta ja tehosta sekä poistumisturvallisuudesta. Pelastusviranomaiset voivat asettaa perhekodille/perhehoitajien kodeille erityisiä turvallisuusvaatimuksia pelastuslain perusteella.

3.3 Perhekodissa/ perhehoitajan kodissa hoidettavien määrä

Sijoittava hyvinvointialue arvioi aina sijoitettavien henkilöiden määrän huomioiden perhehoitajan valmiudet ja mahdollisuudet vastata asiakkaan tarpeisiin. Lisäksi huomioon otetaan perhehoidossa olevien henkilöiden keskinäinen kanssakäyminen, heidän tarvitsemansa hoivan, huolenpidon, tuen ja ohjauksen määrä sekä perhekodin/perhehoitajan kodin tilat ja varusteet. Mikäli perhehoidon toiminnan luonne on perhehoitajan kodissa tapahtuvaa osavuorokautista päiväaikaista perhehoitoa, perhehoidettavien määrä voi harkituissa tapauksissa olla enemmän kuin perhehoitolaissa asetettu enimmäismäärä.

4 Toimeksiantosopimus

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen välisessä toimeksiantosopimuksessa tulee Perhehoitolain 10 § mukaan sopia:

- 1) perhehoitajalle maksettavan palkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) perhehoidosta ja hoidon käynnistämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta sekä perhehoidossa olevan kalenterikuukausittaisten käyttövarojen maksamisesta;
- 3) perhehoidossa olevan yksilöllisistä tarpeista johtuvien erityisten kustannusten korvaamisesta;
- 4) hoidon arvioidusta kestosta;
- 5) perhehoitajan oikeudesta vapaaseen, vapaan toteuttamisesta sekä palkkion maksamisesta ja kustannusten korvaamisesta vapaan ajalta;
- 6) hyvinvointi- ja terveystarkastusten järjestämisestä;
- 7) perhehoitajalle annettavasta valmennuksesta, työnohjauksesta ja koulutuksesta sekä näiden toteuttamisesta;
- 8) toimeksiantosopimuksen irtisanomisesta;
- 9) tarvittaessa muista perhekotia/perhehoitajan kotia ja perhehoitoa koskevista seikoista yhteistyöstä kunnan ja perhehoitajan kesken.

Toimeksiantosopimuksessa perhehoitaja ja hyvinvointialue sopivat perhehoitosuhteeseen liittyvät molemminpuoliset oikeudet ja velvollisuudet. Toimeksiantosopimus tehdään jokaisen perhehoitoon sijoitettavan henkilön osalta erikseen ja aina ennen perhehoitoon tulevan henkilön muuttoa perheeseen tai perhehoitajaksojen aloittamista. Toimeksiantosopimus tehdään yhteisessä sopimusneuvottelussa ja sen allekirjoittavat perhehoitaja ja hyvinvointialueen edustaja. Sen allekirjoittavat molemmat sijoittajan hyväksymät perheenjäsenet, kun he molemmat vastaavat perhehoidossa olevien henkilöiden hoivasta ja huolenpidosta. Toimeksiantosopimus tarkistetaan perhehoitotilanteen muuttuessa ja siinä viitataan päivämäärällä vahvistettuun toimintaohjeeseen, joka on sopimuksen liitteenä.

4.1 Perhehoitajaa sijaistavan toimeksiantosopimus

Perhehoitolain 14 § mukaan perhehoitajaa sijaistavan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa sovitaan:

- 1) sijaiselle maksettavan hoitopalkkion määrästä ja suorittamisesta;
- 2) tarvittaessa sijaiselle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta;
- 3) toimeksiantosopimuksen voimassaolosta;
- 4) tarvittaessa muista sijaishoitoa koskevista seikoista;
- 5) tarvittaessa sijaisen vapaapäivien korvauksesta.

Ikääntyneiden ja vammaisten henkilöiden perhehoitajaa sijaistavat ovat käyneet hyvinvointialueen järjestämän joko perhehoitajille tai kiertäville perhehoitajille tarkoitetun ennakkovalmennuksen. Lastensuojelun perhehoitajien sijaiset eli lomaperheet valmennetaan perhekohtaisesti tehtävään tekemällä lomaperheen luokse kotikäynti, jossa tarkastetaan tilat, tutustutaan lomaperheeseen ja annetaan tietoa lomaperheenä toimimisesta. Hyvinvointialueen perhehoidon vastaavan on varmistettava sijaishoitajan kelpoisuus tehtävän hoitamiseen yhteisessä tapaamisessa. Sijaishoitajalle toimitetaan hyvän perhehoidon varmistamiseksi tarvittavat perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat tiedot. Perhehoitolain säädökset huomioidaan myös sijaishoidon aikana.

4.2 Toimeksiantosopimuksen irtisanominen ja purkaminen

Jos toimeksiantosopimuksessa ei ole toisin sovittu, voidaan toimeksiantosopimus irtisanoa päättymään irtisanomista seuraavan kahden kuukauden kuluttua. Toimeksiantosopimus irtisanoaan kirjallisesti. Ensisijaisesti perhehoitoa jatketaan perhekodissa/perhehoitajan kodissa vielä irtisanomisajan. Mikäli perhehoito kuitenkin päättyy irtisanomisaikana, perhehoitajalle maksetaan jäljelle jäävältä irtisanomisajalta hoitopalkkio toimeksiantosopimuksessa sovitulla tavalla. Mikäli toimeksiantosopimus puretaan, hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät asiakkaan siirtyessä pois perhekodista/perhehoitajan kodista.

Jos toimeksiantosopimus, joka koskee perhehoitajan kotona annettavaa ympärivuorokautista tai osavuorokautista pitkäaikaista perhehoitoa, päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, on perhehoitajalla perhehoitolain 12 § huomioiden oikeus saada irtisanomisajalta maksettavan palkkion lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkion määrää vastaava korvaus. Oikeutta korvaukseen ei ole, jos perhehoitajan kotiin olisi sijoitettavissa tai sijoitetaan irtisanomisaikana uusi hoidettava.

5 Perhehoitajan eläketurva

Perhehoitajan eläketurva määräytyy peruseläketurvan mukaisesti ja kertyvän eläkkeen suuruus määräytyy hoitopalkkion perusteella. Perhehoitajan vanhuuseläkeiän alaraja nousee asteittain siten, että 1962 syntyneillä se on 65 vuotta. Yläikäraja on aina 5 vuotta korkeampi. Yli 68-vuotiaiden perhehoitajien kanssa käydään arviointikeskustelu perhehoidon jatkamisesta ja tarvittaessa voidaan pyytää terveydentilasta lääkärintodistus. Perhehoitajan on ilmoitettava perhehoidon vastuuhenkilölle eläkkeelle siirtymisestä vähintään kaksi kuukautta etukäteen.

Jos perhehoitajan vanhuuseläke on alkamassa 1.1.2020 tai myöhemmin, omais- tai perhehoitoa, luottamustoimea tai muuta toimeksiantosuhdetta ei tarvitse enää päättää. Ehtona on, että se on eläkkeen alkaessa ainoa jatkuva julkisten alojen eläkelain (JuEL) mukainen palvelussuhde (Keva 2020).

6 Perhehoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

Päätöiselle perhehoitajalle on järjestettävä mahdollisuus hyvinvointi- ja terveystarkastus vähintään joka toinen vuosi. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestetään perhehoitajan asuinkunnan **sote**keskuksessa ja sen sisältö vastaa soveltuvin osin sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta perhehoitajien terveystarkastuksesta. Hyvinvointi- ja terveystarkastuksessa terveydenhuollon ammattilainen arvioi tilannetta yhdessä perhehoitajan kanssa ja laatii yhteenvedon tilanteesta sekä tarvittavista jatkotoimista. Muut kuin päätöiselle perhehoitajat ovat oikeutettuja tarkastukseen tarvittaessa.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ulkopuolella asuvat ottavat yhteyttä omaan vastuutyöntekijäänsä terveystarkastukseen hakeutumisesta. Tarkastus toteutuu maksusitoumuksella omalla asuinpaikkakunnalla.

7 Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiat

7.1 Perhehoidossa olevan henkilön asema ja oikeudet

Sosiaalihuollon asiakkaalla on oikeus hyvään palveluun ja kohteluun (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4§). Asiakkaalla on oikeus tehdä saamastaan hoivasta ja huolenpidosta sekä kohtelusta em. lain 23§:n mukainen muistutus sosiaalihuollon viranhaltijalle tai kantelu Aluehallintovirastoon.

Jos perhehoidossa oleva henkilö on tyytymätön saamaansa hoivaan ja huolenpitoon tai kohteluun, voi hän pyytää oman kotikuntansa sosiaaliasiamiestä tueksi, joka seuraa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksia ja asemaa. Asiakasta on neuvottava muistutuksen tekemisessä. Asiakkaalla on oikeus hakea muutosta päätöksiin sekä kannella asiastaan sosiaalihuoltoa valvoville viranomaisille. Perhehoitajalla on ilmoitusvelvollisuus havaitsemistaan perhehoidossa olevan henkilön sosiaalihuollon toteutumiseen liittyvistä epäkohdista (sosiaalihuoltolaki 48§).

”Asiakkaalla on oikeus saada sosiaalihuollon toteuttajalta laadultaan hyvää sosiaalihuoltoa ja hyvää kohtelua ilman syrjintää. Asiakasta on kohdeltava siten, ettei hänen ihmisarvoaan loukata sekä että hänen vakaumustaan ja yksityisyyttään kunnioitetaan.” (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 4 §.)

”Sosiaalihuoltoa toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon asiakkaan toivomukset ja mielipide ja muutoinkin kunnioitettava hänen itsemääräämisoikeuttaan. Asiakkaalle on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa palvelujensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sama koskee hänen sosiaalihuoltoonsa liittyviä muita toimenpiteitä. Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan huomioon asiakkaan etu. Erityistä huomiota on kiinnitettävä lasten ja nuorten sekä erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden itsemääräämisoikeuden kunnioittamiseen.” (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 8 §, Sosiaalihuoltolaki 36 §.)

”Itsemääräämisoikeutta on kunnioitettava, vaikka asiakkaan mielipiteen esille saaminen olisi vaikeakin. Jos asiakkaan mielipidettä ei ole mahdollista saada selville muuten, sitä on selvitettävä yhdessä asiakkaan läheisten tai laillisen edustajan kanssa.” (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 9 §.)

7.2 Hoito- ja palvelusuunnitelma / asiakassuunnitelma

Jokaiselle uudelle perhehoidon asiakkaalle tehdään tai päivitetään ikäihmisten ja vammaisten kohdalla hoito- ja palvelusuunnitelma tai lastensuojelun asiakkaiden kohdalla asiakassuunnitelma yhteistyössä omatyöntekijän, perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoidossa olevan hyvinvointiin osallistuvien työntekijöiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen. Hoito- ja palvelusuunnitelma / asiakassuunnitelma jokaisen toimialan oman lainsäädännön mukaisesti.

7.3. Lääkehoito perhehoidossa

Toimeksiantosuhteisessa perhehoidossa lääkehoito pohjautuu asiakaskohtaiseen lääkehoitosuunnitelmaan. Perhehoidon lääkehoitosuunnitelma on laadittu Päijät-Hämeen hyvinvointialueen lääkehoitosuunnitelman ohjeiden mukaan soveltaen sitä perhehoitoon sopivaksi.

Ikääntyneiden palveluissa pitkäaikaisen perhehoidon asiakkaalla on oikeus maksuttomaan apteekin tuottamaan lääkkeiden koneellisen annosjakelupalveluun kuten säännöllisen kotihoidon ja palveluasumisen asiakkaalla (asiakas maksaa kuitenkin itse käyttämänsä lääkkeet).

Lyhytaikaisessa perhehoidossa henkilöllä tulee olla mukana perhekotiin tullessa käyttämänsä lääkkeet mukana.

Perhehoidon lääkehoitosuunnitelma on liitteenä.

7.4 Perhehoidossa olevan henkilön kuolema perhekodissa/perhehoitajan kodissa

Perhehoitajalla tulee olla tieto perhehoidossa olevan täysi-ikäisen henkilön mahdollisesta hoitotahdosta, jonka mukaisesti hän toimii. Jos henkilö kuolee perhekodissa/perhehoitajan kodissa, perhehoitaja soittaa hätänumeroon 112 ja toimii hätäkeskuksen ohjeiden mukaisesti.

Perhehoitajan tulee ilmoittaa henkilön kuolemasta ilman viivettä omaisille ja Päijät-Hämeen hyvinvointialueen perhehoidon organisaatiolle. Alaikäisten lasten kohdalla asiasta tulee ilmoittaa ilman viivettä lapsen huoltajille ja lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Perhehoitajalle järjestetään tarpeen mukaan kriisiapua kuolemantapauksissa.

8 Perhehoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Perhehoitajan ja hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet perustuvat lainsäädäntöön. Perhehoitajan vastuisiin kuuluvat hyvän hoito- ja palvelusuunnitelman/asiakassuunnitelman mukaisen perhehoidon toteuttaminen, perheenjäsenenä olemisen turvaaminen perhehoidossa olevalle henkilölle, sitoutuminen toimimaan yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden sekä läheisten kanssa. Perhehoitajan tulee ilmoittaa perhehoitoon liittyvistä muutoksista perhehoidon työntekijälle tai lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle.

Alle 18-vuotiaita hoitavan perhehoitajan on toimitettava rikostaustaote ennen toimeksiantosopimuksen allekirjoittamista. Rikostaustaotteella tarkoitetaan rikosrekisteriotetta, joka on tarkoitettu esitettäväksi työnantajalle, viranomaiselle, oppilaitokselle tai vapaaehtoistoiminnan järjestäjälle Suomessa, kun henkilö ryhtyy toimimaan alaikäisten kanssa.

8.1 Tietojensaantioikeus ja tietojen säilytys

Perhehoidossa olevaa henkilöä koskevat asiakirjat ja muut kirjalliset tiedot säilytetään asianmukaisesti lukitussa paikassa. Salassa pidettävät asiakirjat palautetaan perhehoidon päättyessä hyvinvointialueelle.

8.2 Salassapito- ja vaitiolovelvollisuus

Perhehoitajalla on elinikäinen vaitiolovelvollisuus eli perhehoitaja ei saa ilmaista henkilöä koskevia salassa pidettäviä tietoja sivullisille myöskään siltä osin kuin ne koskevat muita kuin häntä itseään. Salassa pidettäviä tietoja ei saa käyttää omaksi tai toisen hyödyksi eikä toisen vahingoksi. Salassa pidettävistä tiedoista voi antaa tietoa sivullisille henkilön omalla ja/tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella. Laillisella edustajalla on laillinen oikeus saada tietoja. Vaitiolovelvollisuus sitoo myös perhehoitajan muuta perhettä. (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä 4 §, 5 § ja 6 §, Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 23 §.)

Salassa pidettäviä tietoja ovat mm. tiedot varallisuudesta tai taloudellista asemasta, tiedot terveydentilasta, vammaisuudesta tai sosiaali- ja terveydenhuollon tai kuntoutuksen palveluista, tiedot seksuaalisesta käyttäytymisestä tai suuntautumisesta, tiedot poliittisesta vakaumuksesta tai elintavoista, tiedot osallistumisesta yhdistystoimintaan tai vapaa-ajan harrastuksiin, tiedot perhe-elämästä tai muista niihin verrattavista henkilökohtaisista oloista tai muista henkilön yksityiselämään liittyvistä arkaluonteisista asioista.

8.3 Perhehoitajan ilmoittamisvelvollisuus

Perhehoitajan vastuulla on ilmoittaa perhehoidon vastuuhenkilölle:

- perhehoitajana perhesuhteiden muutoksista
- perhekodissa/perhehoitajan kodissa tapahtuvista muutoksista (esim. remontti, joka vaatii tilapäistä muuttoa pois perhehoitajan kodista)
- ulkomaanmatkoista perhehoidossa olevan henkilön kanssa
- perhehoidossa oleviin henkilöihin liittyvistä perhehoitoon vaikuttavista toimintakyvyn ja/tai terveydentilan muutoksista
- suunnitelmista ottaa lisää henkilöitä perhehoitoon toiselta sijoittajalta
- elämäntilanteen muutoksista; sairastuminen, muut esteet toimia, muista perhehoitajana toimimiseen vaikuttavista asioista
- sattuneista tapaturmista, väkivallasta ja pakkotoimenpiteistä (ilmoitettava aina myös kirjallisena).
- perhehoitajalla on oikeus toimeksiantosopimuksessa sovittaviin asioihin, kuten perhehoidon toteuttamisen kannalta tarvittavien henkilöä koskevien tietojen saantiin, peruseläketurvaan, tapaturmavakuutukseen sekä kuulluksi tulemiseen perhehoitoon liittyvissä asioissa.

9 Hyvinvointialueen oikeudet ja velvollisuudet

Hyvinvointialueen oikeudet

- tehdä yhteiseen neuvotteluun perustuva päätös henkilön perhehoitopaikasta
- saada tieto perhehoidosta ja perhekodissa/perhehoitajan kodissa suunnitelluista/tapahtuneista muutoksista.

Hyvinvointialueen velvollisuudet

- antaa perhehoitajalle perhehoidossa olevan henkilön hoivan ja huolenpidon toteuttamisen kannalta välttämättömät tiedot
- järjestää perhehoidon tuki ja koulutus (ennakkovalmennus ja täydennyskoulutus)
- nimetä vastuutyöntekijä perhehoitajalle
- järjestää perhehoitoon sijoitetun henkilön tarvitsemat palvelut
- arvioida perhehoitoa yhdessä perhehoitajan kanssa
- valvoa perhehoitoa.

10 Perhehoidon valvonta

Valvontalakia ei sovelleta perhehoitolain (263/2015) 3 §:ssa tarkoitettuun toimeksiantosuhteiseen perhehoitoon. Perhehoitolain 22 §:ssa säädetään erikseen perhehoidon valvonnasta. Hoidettavan sijoittaneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa perhehoidon toteutumista perhehoitolain 22 §:n perusteella. Myös se hyvinvointialue, jonka alueelle sijoitus on tehty, voi tarkastaa perhehoitopaikan toiminnan. Hyvinvointialueen tehtävänä on perhehoitolain 22 §:n nojalla ensisijaisesti ohjata ja pyrkiä saamaan korjausta perhekodin toimintaan, jos siellä annettu hoito ja kasvatusta todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi. Jos korjausta ei asetetussa määräajassa tapahtunut, hyvinvointialueen on huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettava on siirrettävä tarpeita vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Perhehoidossa hoidettavan asiakkaan sijoituksen tehneen hyvinvointialueen tehtävänä on valvoa, että sijoitus perhehoitoon toteutuu perhehoitolain mukaisesti. Hyvinvointialueen tehtävä on valvoa, että hoidettava saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka järjestetään sen kunnan / hyvinvointialueen toimesta, johon henkilö on sijoitettu. Hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaava toimielin voi tarkastaa perhehoitopaikan perhehoitolaissa tarkoitetun toiminnan sekä toiminnan järjestämisessä käytettävät toimintayksiköt ja toimitilat silloin, kun tarkastuksen tekemiseen on perusteltu syy. Pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävät tilat voidaan tarkastaa ainoastaan, jos tarkastaminen on välttämätöntä asiakkaan aseman ja asianmukaisten palvelujen turvaamiseksi.

Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Tarkastaja on päästettävä kaikkiin perhehoitopaikan tiloihin. Tarkastuksesta on pidettävä pöytäkirjaa. Tarkastajalla on oikeus ottaa valokuvia tarkastuksen aikana.

Jos perhekoti/perhehoitajan koti tai siinä annettu hoito ja huolenpito todetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, on pyrittävä ohjauksen avulla saamaan aikaan korjaus asiassa. Jollei korjausta ole asetetussa määräajassa tapahtunut, tulosalueen on tällöin huolehdittava, että hoidettavan hoito järjestetään hänen etunsa ja tarpeidensa mukaisella tavalla. Tarvittaessa hoidettavat siirretään heidän tarpeitaan vastaavaan muuhun hoitopaikkaan.

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta vastuutyöntekijän yhteydenpito, toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Yhteistyön ja tuen toimiessa myös perhehoidon arviointi ja valvonta voivat toteutua tarkoitetulla tavalla. Perhehoidon valvonnan painopisteenä on perhehoidon riittävän tuen järjestäminen, jotta puutteiden tai epäkohtien ilmaantuminen pystytään ehkäisemään ennalta tai niihin voidaan puuttua varhaisessa vaiheessa (STM 2017:25 Perhehoitolain toimeenpanon tuki).

Perhehoidon järjestäjä vastaa perhehoidon toteutumisen seurannasta ja valvoo sen laatua osana omavalvontaa. Toimeksiantosuhteinen perhehoito rinnastetaan julkisen sektorin itsensä tuottamiin palveluihin, joten perhehoitoon ei sovelleta lakia yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011).

Toimeksiantosuhteisen perhehoidon ennakoivaa valvontaa ovat perhehoitajalle annettu ennakkovalmennus, ohjaus ja tuki sekä perhehoidon seuraaminen ja perhehoidolle asetettujen tavoitteiden arviointi yhteistyössä perhehoitajan kanssa. Perhehoitajalle annetaan valvontakäyntiin liittyvät asiakirjat etukäteen täytettäväksi, jotka käydään valvontakäynnillä yhdessä keskustellen läpi.

11 Perhehoidon myöntäminen ikääntyneiden palveluissa

Yli 65- vuotiaiden perhehoidosta vastaa ikääntyneiden asiakasohjaus. Perhehoidon vastaavat koordinoivat perhehoitajien rekrytointia, ennakkovalmennusta, tukea sekä perhehoidon ohjausta ja valvontaa. Hyvinvointialue ylläpitää perhehoitajia ja perhekoteja koskevia tietoja rekisteriselosteen mukaisesti. Hyvinvointialue vastaa perhehoitoon liittyvien asiakirjojen säilytyksestä.

Perhehoito on sosiaalihuoltolain mukaista ikääntyneiden palvelua ja sen myöntäminen perustuu laaja-alaiseen palvelutarpeen arviointiin. Palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan asiakkaan osallisuus ja valinnanvapaus sekä tuetaan hänen mahdollisuuttaan tehdä tietoon ja kokemukseen perustava valinta. Perhehoidon järjestämisessä on tärkeää turvata hoidettavan ja hänen läheistensä osallisuus perhehoitoa suunniteltaessa ja perhehoidon aikana. Tämä tarkoittaa, että henkilö saa ikänsä, kehitystasonsa ja toimintakykynsä mukaisesti ja tarvittavin tukitoimin olla mukana tekemässä elämäänsä liittyviä suunnitelmia ja päätöksiä niin, että hänen tahtonsa ja etunsa otetaan huomioon (STM 2017 Perhehoitolain toimeenpanon tuki.).

Perhehoitoa tarjotaan asiakkaalle palvelumuotona silloin, kun se on asiakkaan kannalta perusteltua, eikä asiakas ole esimerkiksi ympärivuorokautisen palveluasumisen tarpeessa. Yhteistyössä asiakkaan, omaisten ja ikääntyneiden asiakasohjauksen työntekijän kanssa arvioidaan asiakkaan palvelutarve ja soveltuvuus perhehoitoon. Perhehoidosta vastaavat arvioivat asiakkaan ja hänen omaisensa kanssa perhehoidon ja perhekodin soveltuvuuden asiakkaan tarpeisiin nähden. Perhehoitaja arvioi omia valmiuksiaan toimia perhehoitajana kyseiselle henkilölle. Perhehoitoa suunniteltaessa selvitetään asiakkaan muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä tukitoimien tarve ja saatavuus.

Pitkäaikainen perhehoito käynnistyy aina tutustumisjaksolla, jonka aikana sopimus voidaan puolin tai toisin päättää ilman irtisanomisaikaa. Hoitopalkkion ja kulukorvauksen maksaminen päättyvät perhehoidossa olevan henkilön siirtyessä pois perhekodista. Tämän ns. tutustumisjakson

tarkoitus on varmistaa perhehoidon tarkoituksenmukaisuus niin perhehoidossa olevan henkilön, hänen omaisensa kuin perhehoitajan kannalta sekä sitoutuminen perhehoitoon. Perhehoidossa olevan henkilön siirtyminen pois perhekodista sovitaan yhdessä neuvotellen osapuolten kesken. Lyhytaikaisia asiakkaita ei sovita uuden asiakkaan tutustumisjakson ajalle.

Perhehoito on tarkoitettu henkilöille, joiden palvelutarve ei ole ympärivuorokautista, mutta joiden palvelutarvetta vastaavia palveluita ei pystytä järjestämään kotiin vietävien palvelujen avulla. Asiakas tarvitsee henkilökohtaista hoivaa ja huolenpitoa päivittäin, mutta ei tarvitse säännöllistä apua yöaikaan. Asiakkaalla on yksinäisyyttä tai turvattomuutta, jota ei saada ratkaistua läheisverkoston avulla.

Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan myöntää pitkän sairaalahoidon jälkeen, jolloin asiakas ei vielä tule toimeen omassa kodissaan runsaidenkaan kotihoidon palveluiden turvin. Lyhytaikaista perhehoitoa voidaan myös tarjota kriisitilanteissa esim. tulipalo, puolison kuolema.

Lyhytaikaista perhehoitoa tarjotaan yhtenä omaishoidon vapaan vaihtoehtona.

Asiakkaalle voidaan järjestää perhehoitoa hänen omassa kodissaan kiertävän perhehoitajan toimesta, kun se vastaa parhaiten asiakkaan tarpeita sekä ylläpitää ja edistää hänen toimintakykynsä säilymistä.

Perhehoito ei sovellu henkilölle, joka:

- tarvitsee jatkuvaa sairaalatasoista hoitoa, valvoo öisin ja häiritsee muita
- tarvitsee säännöllisesti apua öiseen aikaan
- on aggressiivinen, eikä käyttäytymistä saada hallintaan niin, että perhehoitajan tai muiden perhekodissa asuvien henkilöiden turvallisuus voitaisiin turvata
- pyrkii määrätietoisesti pois, minkä johdosta valvonta ja turvallisuus vaarantuvat
- ei halua vastaanottaa perhehoitoa
- ei sitoudu yhteistyöhön tai jonka omaiset eivät sitoudu yhteistyöhön.

12 Perhekodissa hoidettavien määrä

Perhekodissa saadaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää henkilöä hoitajan kanssa samassa taloudessa asuvat alle kouluikäiset lapset ja muut erityistä hoitoa ja huolenpitoa vaativat henkilöt mukaan luettuina. Perhekodissa saadaan kuitenkin hoitaa samanaikaisesti enintään kuutta henkilöä, jos perhehoidossa annettavasta hoidosta, kasvatuksesta tai muusta huolenpidosta vastaa vähintään kaksi hoitopaikassa asuvaa henkilöä, joista ainakin toisella on 6§:n 1 momentissa ja toisella 3 momentissa säädetty kelpoisuus (Perhehoitolaki 263/2015, 7§).

Lisäksi erityisestä syystä voidaan säädetyistä samanaikaisesti hoidettavien henkilöiden enimmäismäärästä poiketa. Esimerkiksi jos perhekodissa hoidetaan vain täysi-ikäisiä henkilöitä, joiden kanssakäyminen ja perhehoitosijoituksen laatu yhdessä toimintakyvyn ja hoidon tarpeen kanssa tekevät mahdolliseksi poikkeamisen enimmäismäärästä. Tämä on kuitenkin suhteutettava perhehoitajien lukumäärään, hoidettavan tarvitsemaan hoitoon ja kasvatukseen sekä toiminnan luonteeseen (Perhehoitolaki 263/2015).

13 Perhehoidon palkkiot ja korvaukset

Perhehoitajalle maksetaan toimeksiantosopimuksen mukaisesti jokaisesta hoidettavasta henkilöstä hoitopalkkio ja kulukorvaus. Lisäksi perhehoitajalle voidaan maksaa perhehoidon alkamisen yhteydessä käynnistämiskorvaus yhdessä sovitun tarpeen mukaan. Eduskunta vahvistaa hoitopalkkion sekä kulu- ja käynnistämiskorvauksen vuosittaiset indeksitarkistusten määrät. Perhehoidosta vastaava viranhaltija tarkastaa vuosittaiset indeksikorotukset. Hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan toteutuneiden perhehoitajaksojen mukaan seuraavana kalenterikuukautena toimeksiantosopimuksessa sovittuna maksupäivänä. Perhehoidosta maksettava hoitopalkkio perustuu kunkin perhehoidossa olevan henkilön asiakassuunnitelmassa/hoito- ja palvelusuunnitelmassa kuvattuun hoivan ja huolenpidon tarpeeseen.

Hoitopalkkio on veronalaista tuloa ja siitä kertyy eläkettä. Hoitopalkkion maksuista keskeytysten aikana on tässä sääntökirjassa sovittu erikseen.

13.1 Hoitopalkkio

Mikäli perhehoito kestää yli 14 vrk yhtäjaksoisesti perhehoitajalle maksetaan hoitajaksoista pitkäaikaisen perhehoidon mukainen hoitopalkkio.

Osavuorokautisen perhehoidon palkkioon oikeuttava aika alkaa, kun perhehoitaja aloittaa tehtävän perhekodissa tai ikäihmisen luona. Mikäli osavuorokautinen perhehoito jatkuu yli 6 h, siitä maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon mukainen hoitopalkkio.

Palkkiot kts liite.

13.2 Kulukorvaus

Perhehoidon kulukorvauksen määrittelyperusteena ovat todelliset perhehoidosta aiheutuvat kustannukset. Kulukorvaus on perhehoitajalle veronalaista tuloa, jonka voi ilmoittaa verottajalle verovähennyskelpoisena tulonhankkimiskuluna.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa kulukorvaukseen sisältyvät:

- ravintomenot
- tavanomaiset terveydenhuollon kustannukset (kuten käsikauppalääkkeet ja laastarit), joita ei muun lainsäädännön nojalla korvata
- pesuaineet ja hygieniatarvikkeet
 - asiakas saa yksilölliseen, pitkäaikaiseen (yli 3kk) henkilökohtaiseen tarpeeseen hoitotarvejakelun piirissä olevat tuotteet terveydenhuollon ammattilaisen määrittämällä tarpeella ja hänen tekemällään hoivatarvikelähetteellä
- asumisesta aiheutuvat menot, kuten jätehuolto, sähkö, lämmitys, vesi, kodin kiinteistön kunnossapito, kodin puhtaanapito ja kodin sekä irtaimiston kuluminen
- vaatehuollosta aiheutuvat kustannukset (sähkö, vesi, pesuaineet, koneiden kuluminen) omalla autolla ajettut tavanomaiset asioihin tai mukana olemiseen liittyvät matkakulut
 - perhehoitajan tukimuotoihin liittyvät matkakulut korvataan erikseen
 - toimeksiantosopimuksessa määritellään asiakaskohtaisesti ne matkakulut, jotka korvataan perhehoitajalle erikseen
- hoidettavan/perhehoidon/perhekodin asioiden hoitamisesta aiheutuvat puhelinkulut kiinteistön, kodin irtaimiston sekä henkilö- tai vahinkovakuutukset
- kohtuulliset virkistystoiminnan kulut, kuitenkin niin, että pääsääntöisesti virkistystoiminnan kulut perhehoidossa oleva henkilö maksaa omista varoistaan.

Mikäli perhehoito kestää yli 14 hoitopäivää kalenterikuukaudessa, perhehoitajalle maksetaan hoitojaksosta pitkäaikaisen perhehoidon mukainen kulukorvaus.

Mikäli osavuorokautinen perhehoito jatkuu yli 6 h, siitä maksetaan lyhytaikaisen perhehoidon mukainen kulukorvaus.

13.3 Perhehoidosta aiheutuvat matkakulut

Ikäihmisen yksilöllisistä tarpeista johtuvista matkakulujen korvattavuudesta sovitaan erikseen perhehoidosta vastaavan työntekijän kanssa. Terveystoiminnan käynteihin (sis. myös kelan kuntoutus ja julkisen terveydenhuollon järjestämä kuntoutus) tulee käyttää kela taksia, näistä ei makseta perhehoitajalle matkakorvausta. Perhehoitajan tulee tarvittaessa varmistaa kela taksin käyttöoikeus.

Perhehoitajan tukimuotoihin (esim. täydennyskoulutus, työnohjaus, vertaistukitoiminta, erikseen sovitut perhehoitajana toimimiseen liittyvät menot) osallistumisesta aiheutuvista matkoista maksetaan perhehoitajalle matkakorvaus.

Kiertävän perhehoitaja työskennellessä asiakkaan kotona perhehoitajalle maksetaan matkakorvausta edestakaisista matkoista asiakkaan kotiin.

Pitkäaikaisen perhehoidon osalta perheen tavanomaiset virkistysmatkat sisältyvät kulukorvaukseen.

Matkakorvaus on vuosittain hyvinvointialueen vahvistama kilometrikorvaus

13.4 Käynnistämiskorvaus

Käynnistämiskorvauksella on tarkoitus kattaa perhehoidon käynnistämisen kannalta välttämättömät henkilökohtaiset ja yhteiseen perhekodin/perhehoitajan kodin talouteen liittyvät hankinnat. Korvattavia kohteita voivat olla muun muassa asuntoon kohdistuvat välttämättömät korjaus- ja muutostyöt, kalustaminen (sänky) ja/tai kodinkoneet. Myös perhekodin/perhehoitajan kodin piha-alueeseen tarvittavia muutoksia voidaan kattaa käynnistyskorvauksella (esim. piha-alueen aitaaminen turvalliseksi).

Käynnistämiskorvauksella tehtävistä hankinnoista tehdään hankintasuunnitelma ja kustannusarvio. Ikääntyneiden asiakkaiden kohdalla niistä sovitaan etukäteen hyvinvointialueen perhehoidosta vastaavan työntekijän ja perhehoitajan kanssa. Myönnetty käynnistämiskorvaus merkitään toimeksiantosopimukseen ja hyväksytyt hankinnat maksetaan kuitteja vastaan.

Käynnistämiskorvausta voidaan myöntää silloin, kun korvausta ei voi saada muun lainsäädännön nojalla (vammaispalvelulaki tai lääkinnällinen kuntoutus).

Ikäihmisten perhehoidossa käynnistämiskorvauksella tehdyt kiinteät hankinnat ovat hyvinvointialueen omaisuutta ja niiden poisto-aika on neljä vuotta siten, että hankinnan arvosta poistuu kunakin vuonna neljäsosa (25 %). Mikäli perhehoito päättyy lyhemmän ajan kuluessa, voidaan sopia osan takaisinmaksusta, esimerkiksi pyytämällä perhehoitajalta ostotarjous, tai osa hankinnoista palautetaan hyvinvointialueelle. Kiinteisiin hankintoihin eivät kuulu kulutustavarat, joiden käyttöikä on 1–3 vuotta.

13.5 Perhehoidon hoitopalkkiot ja kulukorvaukset hoidon keskeytymisen ajalta

13.5.1 Perhehoitajan sairastuessa

Perhehoitajan sairastuessa hänen tulee ilmoittaa sairastumisesta ilman viivytystä perhehoidon vastaavalle.

Perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sairauspäivärahan omavastuuajalta, eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä (sairausvakuutuslaki 8 luku 7 §). Perhehoitaja on oikeutettu hakemaan sairauspäivärahaa Kelasta omavastuuajan jälkeen verotettavien tulojensa perusteella laskettavan sairausvakuutuspäivärahan suuruisena (sairausvakuutuslaki 7 luku 1 §).

Jos perhehoidossa oleva henkilö hoidetaan perhehoitajan sairausloman aikana perhekodissa/perhehoitajan kodissa perhehoitajan puolison tai muun oman verkoston avulla (perhehoidon vastaavan hyväksymä), hoitopalkkiot ja kulukorvaukset maksetaan normaalisti perhehoitajalle tai puolisolalle/muulle verkostolle. Sen lisäksi perhehoitaja voi hakea Kelan sairauspäivärahaa.

13.5.2 Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä

Jos perhehoito vakituisen hoidettavan osalta keskeytyy vähintään kolmen vuorokauden ajaksi yhtäjaksoisesti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, kuten hoidettavan sairaalahoidosta tai vierailusta omaisten luona, maksetaan perhehoitajalle hoitopalkkio täysimääräisenä ja 50 % kulukorvauksesta, enintään 60 vuorokaudelta kalenterivuoden aikana, jonka jälkeen maksut lakkaavat. Vuoden kestävän kertymisajan laskenta käynnistyy siitä päivästä, jolloin hoito ensimmäisen kerran keskeytyy yli kolmen vuorokauden ajaksi. Keskeytyksen aikana perhehoitajan edellytetään pitävän yhteyttä hoidettavaan ja olevan yhteistyössä hoitavan tahon sekä perhehoidon vastaavan kanssa. Hoidettavan tulo- ja lähtöpäivää ei lasketa poissaolopäiviksi.

Mikäli sovittu lyhytaikainen jakso (korkeintaan 14 vuorokautta) peruuntuu kokonaan myöhemmin kuin kolme vuorokautta ennen jakson alkamispäivää, maksetaan hoitopalkkio kokonaan ja 50 % kulukorvauksesta kolmelta vuorokaudelta. Mikäli jakso peruuntuu tätä aiemmin, peruuntuneesta jaksosta ei makseta lainkaan hoitopalkkiota tai kulukorvausta.

Sen sijaan perhehoitajan toimeksianto lyhytaikaisesta perhehoidosta pyritään toteuttamaan toisella tavalla tai siirtämään toiseen ajankohtaan. Ikäihmiselle järjestetään hänen tarvitsemansa palvelut muulla tavoin tai toisena ajankohtana.

Kiertävän perhehoitajan palkkio maksetaan samoin kuin lyhytaikaisessa hoitojakson peruuntuessa.

Taulukko 1.

Keskeytysten aikana	Hoitopalkkio	Kulukorvaus
Perhehoitajan sairastuessa	sairauspäivärahan omavastuuajalta eli sairastumispäivältä ja yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä	50 % sairauspäivärahan omavastuuajalta eli yhdeksältä sitä lähinnä seuraavalta arkipäivältä
Keskeytys perhehoitajasta riippumattomasta syystä	täysimääräisenä enintään 60 vuorokautta kalenterivuoden aikana	50 % 60 vuorokautta kalenterivuoden aikana
Sovittu lyhytaikainen jakso (korkeintaan 14vrk) peruuntuu kokonaan myöhemmin kuin 3 vrk ennen jakson alkua	täysimääräisenä 3 vuorokaudelta	50 % 3 vuorokaudelta

13.5.3 Hoitopalkkiot ja kulukorvaukset perhehoidon päättyessä

Mikäli pitkäaikainen perhehoito päättyy kesken irtisanomisajan, maksetaan perhehoitajalle irtisanomisajan loppuun (2 kuukautta) koko hoitopalkkio ja kulukorvauksesta 50 %. Mikäli tilalle sijoitetaan toinen henkilö pitkäaikaisella toimeksiantosopimuksella, uuden sopimuksen mukainen hoitopalkkio ja kulukorvaus maksetaan täytenä vasta irtisanotun sopimuksen irtisanomisajan päätyttyä ja siihen saakka vain ylimenevältä osalta. Jos toimeksiantosopimus, joka koskee perhehoitajan kotona annettavaa ympärivuorokautista tai osavuorokautista pitkäaikaista perhehoitoa, päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, on perhehoitajalla oikeus saada irtisanomisajalta maksettavan

palkkion lisäksi yhden kuukauden hoitopalkkion määrää vastaava korvaus. Oikeutta korvaukseen ei ole, jos perhehoitajan kotiin olisi sijoitettavissa tai sijoitetaan irtisanomisaikana uusi hoidettava.

Mikäli perhehoito päättyy sovitusti ilman irtisanomisaikaa (ns. tutustumisaika) tai perustuu toimeksiantosopimuksen purkamiseen, palkkiot ja kulukorvaukset päättyvät perhehoidossa olevan henkilön siirtyessä pois perhekodista.

Kuolemantapauksen yhteydessä maksetaan pitkäaikaisessa perhehoidossa hoitopalkkiota täysimääräisenä ilman korotuksia ja 50 % kulukorvauksesta kuukauden ajan. Jos tilalle sijoitetaan toinen henkilö, kulukorvaus maksetaan uuden perhehoitoon sijoitetun henkilön toimeksiantosopimuksen mukaisesti.

Taulukko 2.

Päätymisaika	Hoitopalkkio	Kulukorvaus
Päättyy kesken irtisanomisajan	täysimääräisenä 60 vuorokautta	50 % 60 vuorokautta
Päättyy tutustumisjakson aikana/ toimeksiantosopimuksen purkaminen	päättyy kun henkilö siirtyy pois perhekodista	päättyy kun henkilö siirtyy pois perhekodista
Kuolemantapaus	täysimääräisenä ilman korotuksia 30 vuorokautta	50 % 30 vuorokautta

14 Perhehoitajan oikeus vapaaseen

Perhehoito sitoo perhehoitajan ympärivuorokautisesti tehtävään ja läsnäoloon. Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 3 vuorokautta kalenterikuukaudessa ja ne tulee pitää kokonaisina vuorokausina. Lähtö- ja paluupäivä eivät kuluta vapaata vähintään viikon mittaisessa vapaajaksossa. Sitä lyhemmän vapaan osalta lähtö- ja paluupäivästä sovitaan kuluksi yhteensä yksi vapaavuorokausi. Perhehoitajan tulee itse huolehtia siitä, että hän käyttää oikeutensa vapaaseen kuluvan kalenterivuoden aikana. Vapaita ei kerry, mikäli perhehoitaja ei ole toiminut toimeksiantosopimusten perusteella 14 vuorokautta kalenterikuukaudessa perhehoitajana.

Erityistilanteessa käyttämättömät lakisääteiset vapaat korvataan perhehoitajalle rahana.

Esimerkki: loma-aika maanantaista maanantaihin = kuluu kuusi (6) lomavuorokautta
loma-aika maanantaista perjantaihin = kuluu neljä (4) lomavuorokautta
loma-aika perjantaista sunnuntaihin = kuluu kaksi (2) lomavuorokautta.

Perhehoitajalla on vapaistaan ilmoitusvelvollisuus hyvinvointialueen perhehoidon vastaavalle. Pitkäaikaisella perhehoitajalla on mahdollisuus pitää palkkiotonta lisävapaata. Lisävapaiden ajalta vakituiselle perhehoitajalle ei makseta palkkiota. Kulukorvaus maksetaan vakituiselle perhehoitajalle vain, jos perhehoidossa hoidettavien hoito järjestetään lisävapaiden aikana vakituisessa perhekodissa. Lisävapaata voidaan myöntää vain, jos sijaisjärjestelyt ovat mahdollisia.

Sijaisjärjestelyn vaihtoehdot:

- toimeksiantosopimus tehdään sijaisuuden ajaksi kiertävän perhehoitajan kanssa
- toimeksiantosopimus tehdään toisen perhehoitajan kanssa, ja perhehoidossa oleva henkilö siirtyy vapaan ajaksi hänen luokseen
- perhehoidossa olevalle henkilölle järjestetään muu lyhytaikaishoito esimerkiksi palvelusetelillä.

Jos perhehoitaja järjestää itselleen lisävapaata oman läheisverkostonsa avulla, vapaa ei kuluta hänen edellä kuvattua oikeuttaan vapaisiin ja perhehoitaja vastaa itse sijaiskuluista. Vähintään vuorokauden kestävät lisävapaat tulee ilmoittaa perhehoidon vastaavalle. Sijaisen tulee olla perhehoidon vastuuhenkilön tiedossa ja hyväksymä.

Tilapäinen vapaa esim. asiointivapaa tai äkillinen lääkäriissä käynti yms. pyritään järjestämään kiertävän perhehoitajan avulla, jos kiertäviä perhehoitajia on tai jos omasta lähipiiristä ei löydy sijaista.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyy vapaata 2 vuorokautta kutakin sellaista kalenterikuukautta kohden, jona hän on toiminut toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 14 vuorokautta. Kertyneet vapaapäivät korvataan perhehoitajalle rahana. Jos perhehoitaja on toiminut toimeksiantosopimusten perusteella perhehoitajana vähintään 21 vuorokautta kuukaudessa tai enemmän, perhehoitajalle kertyy 3 vuorokautta vapaata.

14.1 Maksut perhehoitajan vapaan ajalta

Pitkäaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle maksetaan vapaan ajalta täysi hoitopalkkio ja 50 % kulukorvauksesta, jos perhehoidossa oleva henkilö on sijoitettuna muualle. Jos perhehoitajalle tulee sijainen perhekotiin, perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio ja kulukorvaus täysimääräisinä.

Lyhytaikaisessa perhehoidossa perhehoitajalle kertyneet vapaat korvataan rahana toimeksiantosopimuksessa sovittuna ajankohtana.

Perhekotiin perhehoitajan vapaiden ajaksi tulevalle kiertävälle perhehoitajalle maksetaan hoitopalkkio sijaisuusajalta lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti kunkin perhehoidossa olevan henkilön perhehoidosta. Palkkiot maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä. Mikäli sijaisuus jaetaan usean kiertävän perhehoitajan kesken, vaihtopäiviltä maksetaan puoli vuorokausipalkkiota kummallekin. Jos perhekodissa sijaistavia perhehoitajia on hoidettavien määrästä johtuen useampi, hoitopalkkio jaetaan sijaistajien kesken. Mikäli perhehoito järjestetään toisessa perhekodissa, maksetaan sijaisena toimivalle perhehoitajalle hoitopalkkio ja kulukorvaus lyhytaikaisen perhehoidon palkkioiden mukaisesti jokaisesta perhehoidossa olevasta henkilöstä. Palkkiot ja kulukorvaukset maksetaan myös saapumis- ja lähtöpäivältä. Perhehoitajan vapaan aikana ei perhekotiin voida sopia lyhytaikaisia asiakkaita tai pitkäaikaisen perhehoidon kokeilujaksolle tulevia asiakkaita.

Perhehoidon päättyessä pitämättömät vapaat korvataan rahana kuten tilanteessa, jossa vapaat olisivat toteutuneet. Irtisanomisajalta vapaita ei enää kerry, mikäli hoidettava on siirtynyt muualle ennen irtisanomisajan päättymistä.

15 Perhehoitajan tuki

Perhehoitajalle nimetään perhehoitolain mukaisesti perhehoidon vastuuhenkilö, joka vastaa perhehoitajan saamasta tuesta. Perhehoidossa olevan henkilön hoito- ja palvelusuunnitelmasta vastaa henkilön omatyöntekijä yhteistyössä perhehoidon vastaavan henkilön kanssa.

Perhehoidon onnistumisen ja laadun kannalta toimiva yhteistyö sekä oikea-aikainen ja oikeanlainen tuki ovat ratkaisevan tärkeitä. Käytännössä yhteistyö toteutuu säännöllisellä yhteydenpidolla puhelimitse, etäyhteyksillä ja sähköpostilla sekä eri tavoilla järjestetyissä tapaamisissa perhekodissa ja sen ulkopuolella.

15.1 Perhehoitajan valmennus, yhteistyö, täydennyskoulutus ja työnohjaus

Ennakovalmennus on tarkoitettu perhehoitajaksi aikoville henkilöille ennen perhehoidon aloittamista. Ennakovalmennuksessa käytetään Perhehoitoliiton perhehoidon valmennusohjelmaa. Perhehoitajan jo suorittamasta perhehoidon ennakovalmennuksesta saatu todistus ja loppuarvioinnin sisältö tarkastetaan ja käydään läpi yhdessä keskustellen.

Täydennyskoulutukseen sovelletaan kunnan noudattamia periaatteita sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön täydennyskoulutuksesta annettujen lakien mukaisesti. Ammattihenkilöstön täydennyskoulutuksesta säädetään terveydenhuoltolaissa, työterveyslaissa, laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä, sosiaalihuoltolaissa sekä STM:n asetuksessa. Täydennyskoulutuspäiviä on kolme vuodessa säännöllistä perhehoitoa antavalle perhehoitajalle, mikä vastaa STM:n suositusta. Perhehoitaja sopii osallistumisesta etukäteen perhehoidon vastaavan työntekijän kanssa.

15.2 Vertaisuuteen perustuva perhehoitajan tuki

Vertaistuki on yksi tärkeimmistä perhehoitajien tuen muodoista. Perhehoidon vastuhenkilö järjestää perhehoitajille vertaisryhmätapaamisia ja mentorin tarpeen mukaan. Mentori on kokenut perhehoitaja, joka antaa tukea aloittelevalle tai haasteellisessa tilanteessa olevalle perhehoitajalle. Mentoroinnista laaditaan sopimus, jossa sovitaan tapaamiskertojen määrästä, palkkiosta ja mahdollisista matkakuluista.

16 Perhehoidossa olevaa asiakasta koskevat asiat

16.1 Hoito- ja palvelusuunnitelma/asiakassuunnitelma

Ikäihmisillä toimeksiantosopimuksen liitteenä pitää olla perhehoidossa olevan henkilön asiakassuunnitelma /hoito- ja palvelusuunnitelma /kuntoutussuunnitelma, johon on kirjattu mm. perhehoidossa olevan henkilön muiden palveluiden järjestäminen, edunvalvonta sekä suunnitelma käyttövaroista.

Jokaiselle uudelle perhehoidon asiakkaalle tehdään tai päivitetään hoito- ja palvelusuunnitelma/asiakassuunnitelma yhteistyössä omatyöntekijän, perhehoidossa olevan henkilön ja hänen lähiomaistensa, perhehoitajan sekä tarvittavien muiden perhehoidossa olevan hyvinvointiin osallistuvien työntekijöiden kanssa. Suunnitelmaan kirjataan perhehoidon tavoitteet ja toteuttaminen. Hoito- ja palvelusuunnitelmaa arvioidaan ja päivitetään terveydentilan ja/tai toimintakyvyn muuttuessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan liitetään erillinen suostumus tietojen luovuttamisesta eri hoitotahojen välillä sekä mahdollinen hoitotahto.

Perhehoitajalle toimitetaan turvallisen perhehoidon toteuttamiseksi ja hoidettavan toimintakyvyn seurannan turvaamiseksi henkilöä koskevat tiedot, kuten henkilötiedot, diagnoosit, toimintakyvyn kuvaus, ajantasainen lääkelista, lääkehoito, allergiat, ruokavalio, tarvittava seuranta (paino, laboratoriotulokset), mahdollinen elvytyskielto sekä omaisten yhteystiedot.

Perhehoidon asiakkaat rinnastetaan kotona asuviin henkilöihin. Kotihoidon tarve arvioidaan perhehoitoon sijoitetun asiakkaan kohdalla yksilöllisesti. Asiakkaalle voidaan myöntää tilapäistä kotihoitoa, jos tarve ei ole viikoittaista. Lähtökohtaisesti pelkkiin verikokeisiin ei myönnetä tilapäistä kotihoitoa. Perhehoidon asiakkaat saavat verikokeiden ottamisen kotiin yksityistä palvelua käyttäen. Jos kotihoidon tarve on viikoittaista ja kestää yli 2 kk, asiakas voi saada säännöllisen kotihoidon palvelun, jolloin asiakas saa myös verikokeet ja lääkäripalvelut. Asiakkaan insuliinihoito ja verensokerin seuranta rinnastetaan lääkehoidon toteuttamiseen. Jos perhehoitajalla ei ole valmiuksia tai hän kieltäytyy, voidaan asiakkaalle myöntää säännöllinen kotihoito. Perhehoitaja huolehtii asiakkaan terveydentilan seurannasta ja terveydenhuollon käyntien järjestämisestä yhteistyössä asiakkaan omaisten kanssa. Terveydenhuollon käynteihin hyödynnetään kelataksia ja omaisten apua.

16.2 Perhehoidon asiakasmaksut

Perhehoidossa asiakkaalta peritään hyvinvointialueella vahvistetut asiakasmaksut, kts. liite.

Asiakasmaksulain 7 c § määrittelee pitkäaikaisesta perhehoidosta perittävän maksun periaatteet. (Asiakasmaksulaki 2§, 7§ c, 10§ b)

Asiaksmaksu sisältää asiakkaalle kaikki asumisen, ruuan, tarvikkeiden, hoivan ja huolenpidon sekä hoidon (ei lääkehoito) kulut, eikä häneltä peritä päällekkäisiä maksuja muista avohoidon palveluista, kuten kotihoidosta. Sairaalahoidon ajalta perhehoidon asiaksmaksu keskeytetään niin, että päällekkäisiä maksuja ei aiheudu. Asiaksmaksua voidaan kohtuullistaa tai se voidaan poistaa hyvinvointialueen käytännön mukaisesti, mikäli asiakkaalle kertyy lääkekuluja, terveydenhuollon maksuja tms. niin paljon, että hän ei taloudellisesti niistä selviä.

16.3 Perhehoidossa olevan henkilön yksityis- ja käyttövarat

Perhehoidossa olevan asiakkaan varoista huolehtiminen kuuluu ensisijaisesti hänelle itselleen, hänen edunvalvojalleen tai omaiselleen. Perhehoitajan tulee neuvotella hoidettavan varojen käyttöä koskevista periaatteista henkilön, hänen edunvalvojansa tai omaisensa kanssa. Perhehoitaja ei voi toimia perhehoidossa olevan asiakkaan edunvalvojana tai yksityisvarojen hoitajana. Perhehoitoon tulevalle asiakkaalle voidaan tarvittaessa hakea edunvalvoja.

Asiakkaan henkilökohtaisia menoja ovat esimerkiksi parturi tai kampaaja, jalkahoito, isompiin tapahtumiin osallistuminen (liput tai pääsymaksut), matkojen omavastuut ja pienet hankinnat. Henkilökohtaisten menojen maksamisen käytännöistä (käteinen ja kuitit tai laskutus) sovitaan hoidettavan, hänen läheisensä tai edunvalvojansa ja perhehoitajan kesken.

Pitkäaikaisessa perhehoidossa olevan asiakkaan perhekodissa olevasta irtaimesta omaisuudesta on pidettävä omaisuusluetteloa. Luettelo laaditaan perhehoidon alkaessa ja perhehoitaja päivittää sitä yhdessä asiakkaan, hänen edunvalvojansa tai omaisensa sekä perhehoidon vastuuhenkilön kanssa.

17 Vakuutukset

Perhehoidon järjestämisestä vastaava taho vakuuttaa toimeksiantosopimuksen allekirjoittaneen/allekirjoittaneet perhehoitajat työssä tapahtuvan tapaturman varalta. Perhehoidon järjestämisestä vastaavalla taholla ei ole lakisääteistä velvollisuutta ottaa tapaturmavakuutusta perhehoidossa olevalle henkilölle tai vakuutusta perhehoidossa olevan henkilön aiheuttamiin vahinkoihin. Tämän vuoksi on suositeltavaa, että perhehoitaja hankkii laajennetun kotivakuutuksen, ja varmistaa, että se sisältää myös perhehoidossa olevien henkilöiden vahinkovakuutuksen.

18 Perhehoidon säädöstausta

Keva (2020) <https://www.keva.fi/uutiset-ja-artikkelit/omaishoito-perhehoito-tai-luottamustoimi-ei-ena-esta-elakkeen-myontamista/>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä
(703/2023)

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011

Lastensuojelulaki 417/2007

Perhehoitolaki 263/2015

Pelastuslaissa 379/2011

Sisäasiainministeriön asetus palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta 239/2009

Sairausvakuutuslaki 1224/2004

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

STM, 2017 Perhehoitolain toimeenpanon tuki

Liitteet

Perhehoidon palkkiot

Perhehoidon asiakasmaksu

Perhehoidon

lääkehoitosuunnitelma